2

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
TYPHO;

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,
D. GEORGII BAIRD, S.S.T.P.
ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NECNON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI Consensu,
Et Nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ Decreto;

Pro Gradu Doctoris,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

HENRICUS XAVIER BAETA,
LUSITANUS.

Quæ phenomena practica edocuere. SYDENHAM.

Ad diem 24 Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:

EXCUDEBANT C. STEWART ET SOCII, ACADEMIÆ
TYPOGRAPHI.

1800.

JOSEPHO DIAS BAETA,

EXIMIO PATRI;

NECNON

ANNÆ ROSA JOAQUINA,

MATRI DILECTISSIMÆ;

HASCE STUDIORUM PRIMITIAS,

SUMMI AMORIS

GRATIQUE ANIMI ET OBSERVANTIÆ

PIGNUS,

CONSECRAT

HENRICUS XAVIER BAETA.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

TYPHO.

HENRICO XAVIER BAETA, AUCTORE.

NEGLECTIS theoriis, de factis tantùm, obfervationibufque, quotquot adhuc innotefcunt, tractabo.

DEFINITIO.

" Morbus contagiofus; calor parúm auctus;
" pulfus parvus, debilis, plerumque frequens;

" urina

"urina parùm mutata; fenforii functiones "plurimum turbatæ; vires multum imminu-"tæ."

Cull. Syn. Nof. Meth. vol. 2. *cl.* 1. *ord.* 5. *gen* 5.

HISTORIA.

Ineunte morbo, æger ofcitat; inquietus eft, velut labore feffus; alternis vicibus frigore horrefcit, et calefcit: pofteaque fuperveniunt laffitudo; vertigo; dorfi, et fæpe capitis dolor; debilitas; animus demiffus; fomnus turbatus; naufea; vomitus; cibi faftidium; fitis modica, quandoque vero urgens; cutis arida, ejufque calor haud multum auctus; lingua humida, ac muco albido tecta; alvus adftricta; urina pallida ac limpida; pulfus frequens, debilis, et interdum intermittens; refpiratioque laboriofa. Hæc fymptomata plerumque ad feptimum ufque morbi diem, in gradu haud magno, obfervata funt: quandoque verò unum vel

vel alterum gravius evadit; imoetiam alia nondum defcripta, ficut delirium, ftupor, tinnitus aurium, &c. manifefta fiunt. Non defunt fcriptores de hoc morbo, qui petechias in hac periodo obfervarunt; Hafenohrl (de febre petechiali), et Ramazini (de conftitutionibus annorum 1692, 1693, 1694): Sed e contra, ex multorum medicorum teftimonio patet, nulla, inter hæc, imoetiam pauca, inter prius defcripta, fymptomata, haud raro in hoc morbi ftadio inventa effe.

Ad feptimum vel octavum morbi diem vertigo ac capitis dolor multum ingravefcunt: tinnitus aurium, et delirium, interdumque ftupor fuperveniunt; vires quafi laffitudine effluunt; adeo quidem ut, corpore erecto, animo æger deficiat; tuncque omnes artus graviter tremunt: lingua, quoties eam exferit ægrotans, multum tremifcit; et in mediâ potiffimum parte, aridâ, et fubflavâ, quandoque verò fubnigrâ cruftâ obducta, obfervata eft.

Sæpe ſudor gelidus a fronte fluit, dum ardeſcit facies.

Circa nonum, decimum, vel duodecimum morbi diem, ſudor profuſus, plerumque gelidus, ac viſcidus, ex artubus prorumpit, comitante ſimul diarrhœa exhauriente; tunc petechiæ aut vibices in cervice, pectore, et brachiis apparent: hæ tamen, ut ſupra dictum, ante hanc periodum interdum exoriri ſolent. Nunc adſunt collapſus faciei; ſubſultus tendinum; extremitatum tremores; vox deficiens, ut vix audiri poſſit; deglutiendi facultas imminuta, imo penitus ferè deleta; ſurditas; viſus duplex; ſtrabiſmus; muſcæ ante oculos volitantes; pupilla admodum dilatata; floccorum collectio; dentes, et labia nigra; anima fœtida; fœcum et urinæ involuntaria emiſſio; interdum dyſuria; ſingultus; reſpiratio laborioſiſſima; pulſus denique admodum debilis, ut explorantem medici digitum pene effugiat, ſupra modum frequens, 130, 140, 150, imoetiam 160, in horæ ſexageſima parte, interdum intermittens.

Hifce omnibus fymptomatibus, vel tantum horum nonnullis, cum hæc graviffima evadunt, convulfio fuperveniens vitæ miferæ finem imponit.

Hæc funt phænomena, quæ a variis fcriptoribus, Dr Pringle (Difeafes of the Army), Dr Cullen (Practice of Phyfic), Dr Donald Monro (Difeafes of the Army), Dr Gregory (Aud. præl. de Med. Pract.), Dr J. C. Smyth (Jail-diftemper), Dr Trotter (Med. Naut.), ac Dr Fordyce (Third Differtation on Fever), in Typho referuntur. Præter verò hæc, alia a Dre. Donald Monro, (Lib. cit. vol. 1. p. 271.—289), ficut vermes, glandulæ tumidæ, ophthalmiæ, hæmorrhagiæ, &c. relata funt. Attamen hæc figna, ficut et alia antea expofita, videlicet, petechiæ, furditas, ftupor, &c. fecundum quofdam auctores, tantummodo in typho graviori (jail-fever, fhip fever, malignant fever, &c.) obfervari poffunt.

DIAG-

DIAGNOSIS.

Ex iis, quæ hactenus dicta fuere, typhi diagnofis in propatulo erit: confitendum tamen eft, hanc omnium horum fymptomatum præfentia minimè ftabiliri: quia typhus haud raro extat, cum non folum unum, vel alterum, fed etiam plurima horum phænomenorum abfunt.

PROGNOSIS.

Hæc et e complexo, vel fimplici; et e violento, vel moderato, phænomenorum antea, maxime eorum in tertio ftadio defcriptorum, gradu deducenda eft.

CAUSÆ REMOTÆ.

Omnia qualiacunque fint, quæ corpus magnopere debilitant, ex. gr. prægreffi morbi, qui

aut

aut violentia, aut diuturnitate vires labefactaverint; magna vis five caloris, five frigoris; aer impurus; immunditia; intemperantia, imprimis ebrietas, et effrænata libido; diæta prava; herbarum recentium inopia; vita sedentaria; defatigatio; inertia; vigiliæ nocturnæ; affectus deprimentes, vel in magno gradu excitantes, hîc referri debent. Contagio etiam inter causas typhi remotas recensenda est, quanquam ejus existentia (imoetiam in peste) a nonnullis in dubium revocetur: Circa quod D. Howard (Lazarettos, p. 42.) ait, "Though "there are various points in which the answer-"ers of the preceding questions disagree, yet "it is with pleasure I observe, that they all, in "the most explicit manner, concur in repre-"senting the plague as a contagious disease, "communicated by near approach to, or ac-"tual contact with infected persons or things. "This is a fact of the greatest importance to "be established, as all the proposed means of "prevention, by cutting off communication with

"with the ſources of infection, muſt depend "upon it: it is a fact too, which one would "ſuppoſe, after ſuch manifold and repeated ex-"perience, no one would call now in que-"ſtion." In hujus confirmationem adduci poſſunt obſervationes, quæ de hac re a Dre Pringle (Lib. cit. p. 341.), Dre Lind (on Fevers and Infection, p. 62.), Campbell (Obſerv. on Typhus, p. 32.), ac Alex. Ruſſel (on the Plague, p. 192.), prolatæ ſunt. Multi ſunt ſcriptores, qui eas cauſas typhi remotas referunt: hæ attamen a quibuſdam optimè elucidatæ fuere. Roger (Eſſay on Epidemic Diſeaſes), Heiſham (Account of the Jail-fever), Pringle (Lib. cit.), Howard (on Priſons et Lazarettos), Ferriar (Med. Hiſt. and Reflections. vol. 3.).

CAUSA PROXIMA.

Cum antea a nobis, theorias eſſe relinquendas, dictum fuerit; hîc tantummodo Dris CULLENI doctrinam, ipſius verbis utens, referam.

"The

"The remote caufes are certain fedative "powers applied to the nervous fyftem, which "diminifhing the energy of the brain, there-"by produce a debility in the whole of the "functions, particularly in the action of the "extreme veffels: fuch, however, is, at the "fame time, the nature of the animal eco-"nomy, that this debility proves an indirect "ftimulus to the fanguiferous fyftem; whence, "by the intervention of the cold ftage, and "the fpafm connected with it, the action of "the heart and larger arteries is increafed, "and continues fo till it has the effect of re-"ftoring the energy of the brain; of extend-"ing this energy to the extreme veffels; of "reftoring therefore their action, and thereby "efpecially overcoming the fpafm affecting "them; upon the removing of which, the ex-"cretion of fweat, and other marks of the re-"laxation of excretories takes place." (Firft lines, art. 76.).

QUOMODO SUNT TYPHI SYMPTOMATA HAC THEORIA EXPLICANDA?

REMEDIA.

1*mo*, *Lavatio corporis aqua frigida tantum, vel cum aceto conjuncta*, a Dre Gregory in Nooſcomio Edinenſi præſcripta, me teſte, ſemper utiliſſima fuit, cum cutis calor ſupra gradum naturalem erat: hâc Lind et Wright pari ſucceſſu uſi ſunt.

Hujus applicationis utilitas et confirmata et commendata eſt, a Dre Jackſon (on Fevers, p. 228.), Dre Ruſh (Bilious Yellow Fever, p. 209.), ac a Dre Ferriar (Medical Hiſtories and Reflections, vol. 1. p. 124.). Aquæ gelidæ affuſio, quam Dr Currie ſe feliciſſimo eventu ſæpius in hoc morbo uſurpaſſe teſtatur (Med. Reports, chap. 5.), in ipſo noſocomio a Dre Home pari ſucceſſu præſcripta fuit: quod Domini Howard obſervationes pariter illuſtrant (Account of the Priſons, p. 23. and 55. & of the Principal Lazarettos, p. 104. &

155.

155.). Hîc etiam locum habent frigidæ potiones, quæ, cùm in iisdem rerum adjunctis usitatæ sint, utiles repertæ sunt a Dre Jackson (Lib. cit. p. 216.), et a Dre Currie (Lib. cit. chap. 9.): has etiam Hippocrates, Galenus, Celsus, Cardanus, ac P. Alpinus extollunt.

2*do*, *Vesicatoria:* hæc a variis medicis, Dre Lind (Essay on Fevers), vide etiam (Medical Commentaries, 1st Dec. vol. 4. p. 309.), illicò a principio morbi adhibita fuere: sed horum applicatio a multis in ultimis morbi stadiis tantummodo commendatur; quia tunc utiliora evadunt: (Dr Gregory Consp. Med. Theor.), (Sydenh. oper. e Latin. in Angl. a Dre Swan conv. p. 33. not. (*u*), (Pringle lib. cit.), (Blane, diseases of Seamen), (Donald Monro, lib. cit.), (Dr Percival's Essays Med. and Exp. vol. 1.), &c.

3*tio*, *Fomenta ad artus inferiores vel superiores*, &c. in Nosocomio Edinensi a Dre Rutherford, cum successu præscripta vidi: his

etiam alii cum eodem felici eventu usi sunt: Dr Heisham (Account of the Jail-fever), Dr Hunter (Observ. on the Diseases of the Army), Dr Blane (Lib. cit.), Howard (Lib. cit.) Dr Fordyce (Fourth Dissert. on Fevers), Dr Home (Clin. Exp. and Hist.).

4*to*, *Balneum calidum* a Galeno et Celso frequenter adhibitum fuit; hoc Gilchrist felicissime usus est: utilitas hujus remedii a Dre Brandis (Duncan's Annals of Med. 1796.), et Dribus. Ferro ac L. Frank (Medical and Physical Journal, vol. 2.), confirmata est. Ex horum medicorum observationibus, sicut et etiam Dris Percival (Lib. cit. vol. 2. p. 202.), patet, hujus remedii usum utilissimum esse in ultimis typhi stadiis, vel quando generalis debilitatis signa magis manifesta fiunt.

5*to*, *Sanguinis detractio* a nonnullis medicis in principio typhi gravioris (malignant fever), cum symptomata inflammationis adsunt, commendata est: a Huxham (Essay on Fevers), Pringle (Lib. cit.), Donald Monro (Lib. cit.) Rush

Rush (Yellow Fever), ac Dre Ferriar (Medic. Hist.). Hæc etiam a Sydenham, et a plurimis scriptoribus ab eo citatis, Pereda, Zacuto Lusitano, Fonseca, Leonardo Botallo, &c. in febre maligna laudata fuit.

Hoc remedium verò magnâ cautelâ adhibendum est secundum Huxham, ac Donald Monro, &c.; quia ab eo tanta debilitas induci potest, ut vita in periculo haud parvo sit; hinc a Robertson (Essay on Fevers) semper rejicitur.

6to, *Sudorifica*, velut præparationes antimoniales, sine vel cum opio administratæ; opium cum ipecacuanha, &c. a multis medicis commendantur. Hæc verò in principio morbi utiliora reperiuntur.

7to, *Vomitoria*: hæc in principio typhi plerumque, in nosocomio supra dicto, utilia reperta fuere. Multi sunt medici, qui iis in hoc morbi stadio utuntur, Lind (Lib. cit.), Donald Monro (Lib. cit.), Robertson (Essay on Fevers, and

and Obſerv. on Jail, Hoſpital, and Ship-fever), Trotter (Medecina Nautica.), &c.

8*vo*, *Cathartica* a Dre Ruſh magnopere extolluntur (Lib cit.): horum vero utilitas ſecundum Robertſon (Eſſay on Fevers) ſolummodo percipi poteſt, cum ea in primis morbi ſtadiis, vel cum alvus adſtricta eſt, exhibita fuerint; quod a Dribus Donald Monro, ac Trotter confirmatur.

Enemata hîc quoque memoranda ſunt; hæc in omni ſtadio morbi, cum alvus adſtricta fuerit, adhiberi ſolent.

9*to*, *Cinchona* quidem a Dribus De Haen, Haſenohrl, Donald Monro, et Trotter multùm laudata eſt, præcipuè verò a Dre Robertſon (Eſſay on Fevers, p. 190. & Obſerv. on Jail, Hoſpital, and Ship Fever, p. 368.), vide etiam (Medical and Chirurg. Review, vol. 4. p. 56.). Felices cinchonæ effectus in hoc morbo haud raro in noſocomio Edinenſi obſervavi: ſed hi minimè comparari poſſunt cum iis, qui a Dre Robertſon referuntur. Hîc etiam referenda ſunt,

ſunt,—Cortex anguſturæ, cortex winteranus, cortex ſwieteniæ ſoymidæ, caſcarilla, ſalix alba, cortex quercus, &c. quibus varii medici non ſine utilitate in typho uſi ſunt.

10*mo*, *Serpentaria virginiana* a nonnullis commendatur. Donald Monro (Lib. cit.) J. C. Smyth (Lib. cit.), Townſend (Guide to Health), vide etiam (London Practice of Phyſic.). Hanc in noſocomio a Dre Rutherford præſcriptam vidi, ſed non feliciter admodùm.

11*mo*, *Tinctura cantharidum* a Dre Hillary (Diſeaſes of Barbadoes) præſcripta fuit; Dr Home eâ ad gutt. xx. feliciſſime uſus eſt (Clinical Experim. and Hiſt. p. 19.).

12*mo*, *Vinum:* hoc remedium multorum medicorum experientia, in curatione typhi, per totum hujus curſum, cum ſymptomata inflammationis non adſunt, utiliſſimum inventum eſt. Huxham (Eſſay on Fevers), Pringle (Lib. cit.), Donald Monro (Lib. cit.), CULLEN (Practice of Phyſic), Robertſon (Lib. cit.), Hunter (Lib. cit.), Ruſh (Lib. cit.), Townſ-

end

end (Lib. cit.), &c. Utilitatem hujus medicamenti, in nosocomio antea dicto, præscripti semper atque semper observavi.

I.

Vem, vem potente Bacho,
Vem ———

II.

Tu, grande Rey, governas
Os reinos da Alegria, e do Deleite,
Nossos humores
Rapidos, lentos,
Punges, refreias:
Tu animas os danças os festejos,
E ameigas no teu collo os lindas Graças,
Que o riso airoso negão.
Aos impios, que os Altares teus naŏ beijăo.

Francisco Manoel Hymno a Bacho.

Hîc quoque enumerandæ sunt variæ e spiritu vinoso præparationes; attamen harum usus non adeo efficax repertus est.

13*mo*,

13*mo*, *Æther vel ejus præparationes* in typhi cura commendantur a J. C. Smyth (Lib. cit.), Rush (Lib. cit.), Trotter (Lib. cit.), ac a Dre Ferriar (Med. Hist. and Refl. vol. 1.).

Æther vitriolicus in removendis intermittentibus, cum paulo ante paroxysmi accessum exhibitus fuisset, utilissimus inventus fuit. (Med. Facts, vol. 5. p. 68.).

14*mo*, *Spiritus ammoniæ*: hoc Pringle (Lib. cit.), Donald Monro (Lib. cit.), Trotter (Lib. cit.), ac Townsend (Lib. cit.), manifestâ utilitate usi sunt. Vide (Duncan's Med. Com. 1st Dec. vol. 1. p. 57. & Lond. Pract. p. 38.).

15*mo*, *Moschus*, intra typhi remedia etiam a nonnullis enumeratur: Trotter (Lib. cit.), J. C. Smyth (Lib. cit.), vide (Lond. Pract. p. 27.), et maximè (Dr Clark on the Diseases of Hot Climates, p. 142.): hujus verò remedii salutares effectus, secundum Drem Fordyce, (Fourth Dissertation on Fever, p. 141.), non magni sunt.

16*mo*, *Camphora*, quæ a Dre Rutherford in

nosocomio non sine felici eventu præscripta fuit, ab aliis etiam medicis adhibetur; Townsend (Lib. cit.), Rush (Lib. cit.); vide etiam (Howard on Lazarettos, p. 43. and Edinburgh Disp. p. 132.).

Attamen Dr Trotter (M. N. vol. 1. p. 96.) se salutares hujus effectus in typhi curatione nullos vidisse, nisi dysuria adesset, testatur. Dr Home (Clin. Exp. and Hist. p. 55.), non solum ejus usum non commendat, sed etiam reprobat. Dr Fordyce (Fourth Diss. on Fever, p. 142.—144.), eam tantummodo cum opio conjunctam utilem invenit.

17*mo*, *Opium*: hujus remedii usus a multis celebratur. Robertson (Essay on Fevers, p. 204.), Hunter (Diseases of the Army, p. 103.), Trotter (M. N. vol. 1. p. 295.), ac Ferriar (Med. Hist. and Refl. vol. 3.).

Hoc medicamentum unà cum infuso catechu, ad 2dam vel 3tiam qq. h. feliciter a Dre Duncan in nosocomio præscriptum vidi.

18*mo*, Recenter *opium*, cum internè exhiberi

non

non poſſet, externè per frictiones ad artus inferiores, vel alias corporis partes applicatum fuit, et, teſtantibus variis medicis, non ſine felici exitu; Dr Percival, ac D. Ward: vide (Medical and Phyſical Journal, vol. 1. p. 441.).

19*mo*, Nuper quoque *ſpuma cereviſiæ* in fermentationis ſtatu magno cum ſucceſſu a Rev. Cartwright in typho exhibita fuit. Hoc medicamentum ſummâ cum utilitate Dr Thornton in typho exhibuit, (Townſend's Guide to Health.).

20*mo*, *Alterum remedium*, quod nuperrimè, in hujus morbi cura, utile inventum fuit, nempe, aeris plus oxygenati inſpiratio, A QUIBUSDAM SCRIPTORIBUS, QUI DE MEDECINA AC PHILOSOPHIA BENE MERENT, commendatur.

Hæc ſunt remedia, quæ medicorum experientia plerumque in typho utilia inveniuntur: notandum tamen eſt, eorum opportunum uſum, ſicut et proprias doſes, ex natura, ac violentia ſymptomatum, quæ in morbo obſervantur,

vantur, atque ex ægrotantis peculiari conſtitutione, ac ætate, tantummodo noſci poſſe.

QUOMODO HORUM REMEDIORUM SALUTARES VEL NOXII EFFECTUS IN TYPHO EXPLANANDI SUNT?

Nunc ſecundum plurimorum ſcriptorum conſilium, inter quos ſunt maximè recenſendi, Dres Robertſon (Lib. cit.), J. C. Smyth (Lib. cit.), Trotter (Lib. cit.), ac D. Howard (Lib. cit.), Munditiem; frigidiuſculam temperiem; ventilationem; ſilentium; parcam lucis admiſſionem; cibum, ægrotanti magis gratum; ſed parcâ manu exhibitum, et, ſi utile videtur, ter, quaterve, aut plus in die repetitum; potum frigidiuſculum, ac acidulatum; ac denique lætitiæ, ſpei delectabilis, imoetiam amoris in gradu moderato incitationem reſtat commendare—atque dicere,

Brevis eſſe laboro. HOR.

FINIS.

EXCUDEBANT C. STEWART ET SOCII,
ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.